

A minőség szerepe a városi közlekedési közszolgáltatási rendszerekben

Balatonfenyves, 2023. szeptember 6.

Az előadás gondolatmenete

A társadalmi mobilitás erősödése a városokban

Szemléletváltás (élhetőség és hosszútávú fenntarthatóság)

A környezeti hatások és az erőforrásfelhasználás jelentősége

A közösségi közlekedés szerepe

A személyszállítási közszolgáltatások rendszere

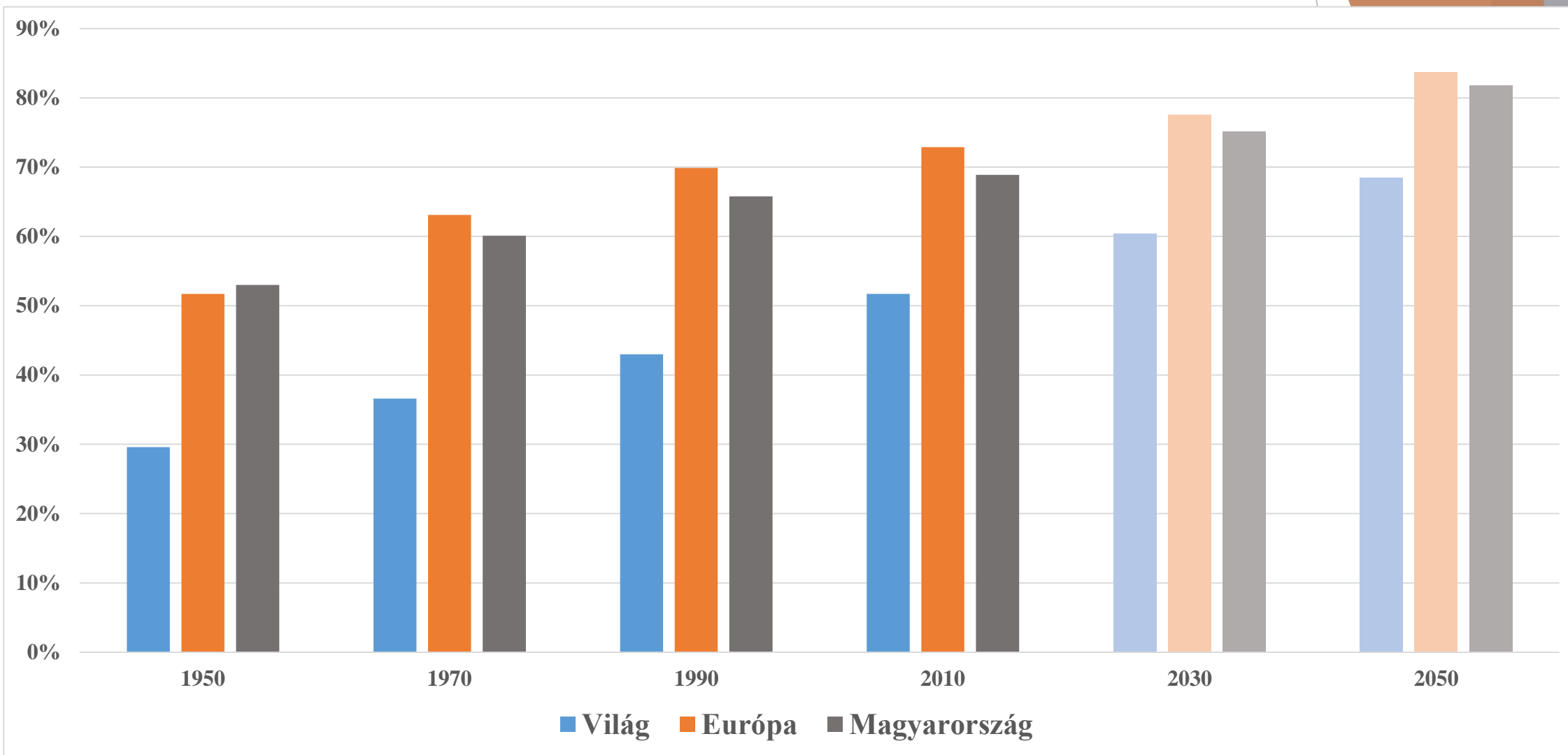

A szolgáltatási minőség fontossága

A minőség értékelése

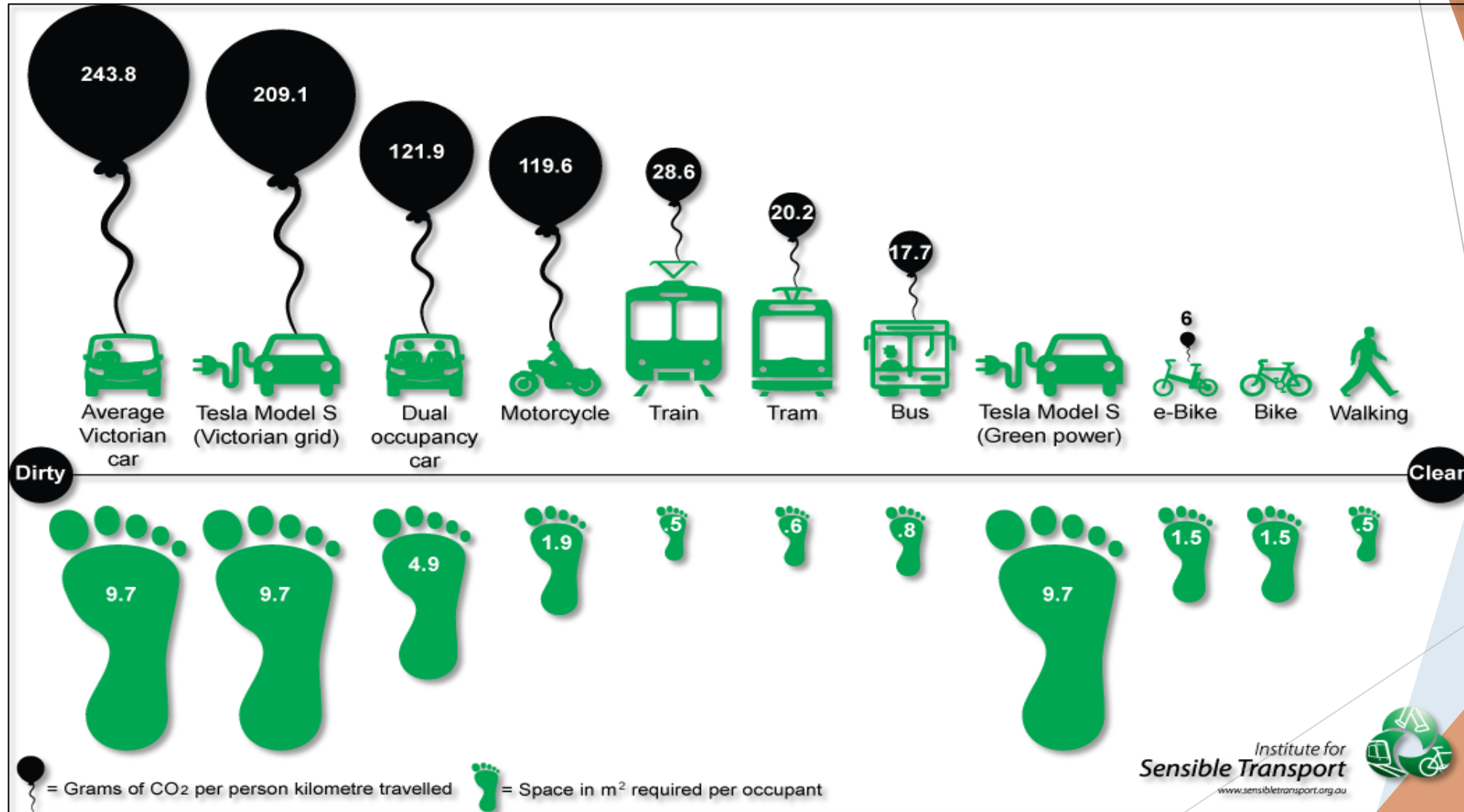
A városi térségek demográfiai terhelése

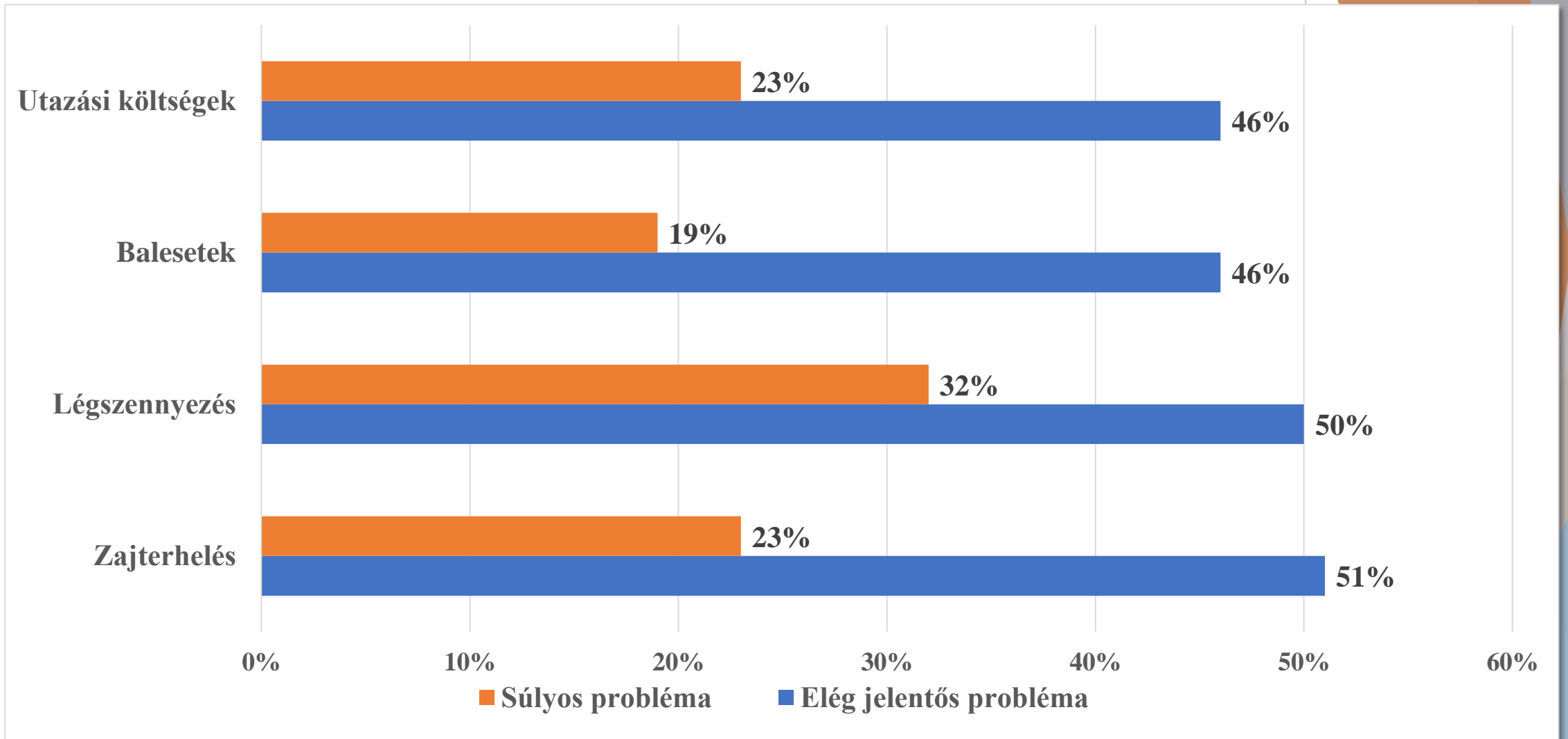
Társadalmi változások

- ▶ az urbanizáció erőteljes növekedése
- ▶ idősödő populáció, a világ népessége globálisan öregszik, különösen Európa, USA
- ▶ növekvő egyenlőtlenségek (a világ lakosságának 8%-a birtokolja a globális vagyont 82%-át, több mint 1 milliárd ember él mélyszegénységben)
- ▶ növekvő tudatosság az éghajlatváltozás és az egészségesebb városok iránti igény kapcsán
- ▶ boom az e-kereskedelemben (az online rendelések számának növekedése a közúti szállítmányozás erősödését eredményezi)
- ▶ erőteljesen összefüggő társadalom (a polgárok átszállásmentes utazást és többféle módozat közötti választási lehetőségeket szeretnének)
- ▶ rugalmas munkavégzési rendszerek (egyres gazdasági területeken a munkafolyamatok már 40-70%-a otthonról is végezhető)
- ▶ a gyorsan terjeszkedő városokra jellemző, hogy a közúti kapcsolatok kiépülése megelőzi a közösségi közlekedési hálózat fejlődését

Közlekedési módok CO₂ kibocsátása és fajlagos helyigénye

Szemléletváltozás

A megoldás - közösségi közlekedés

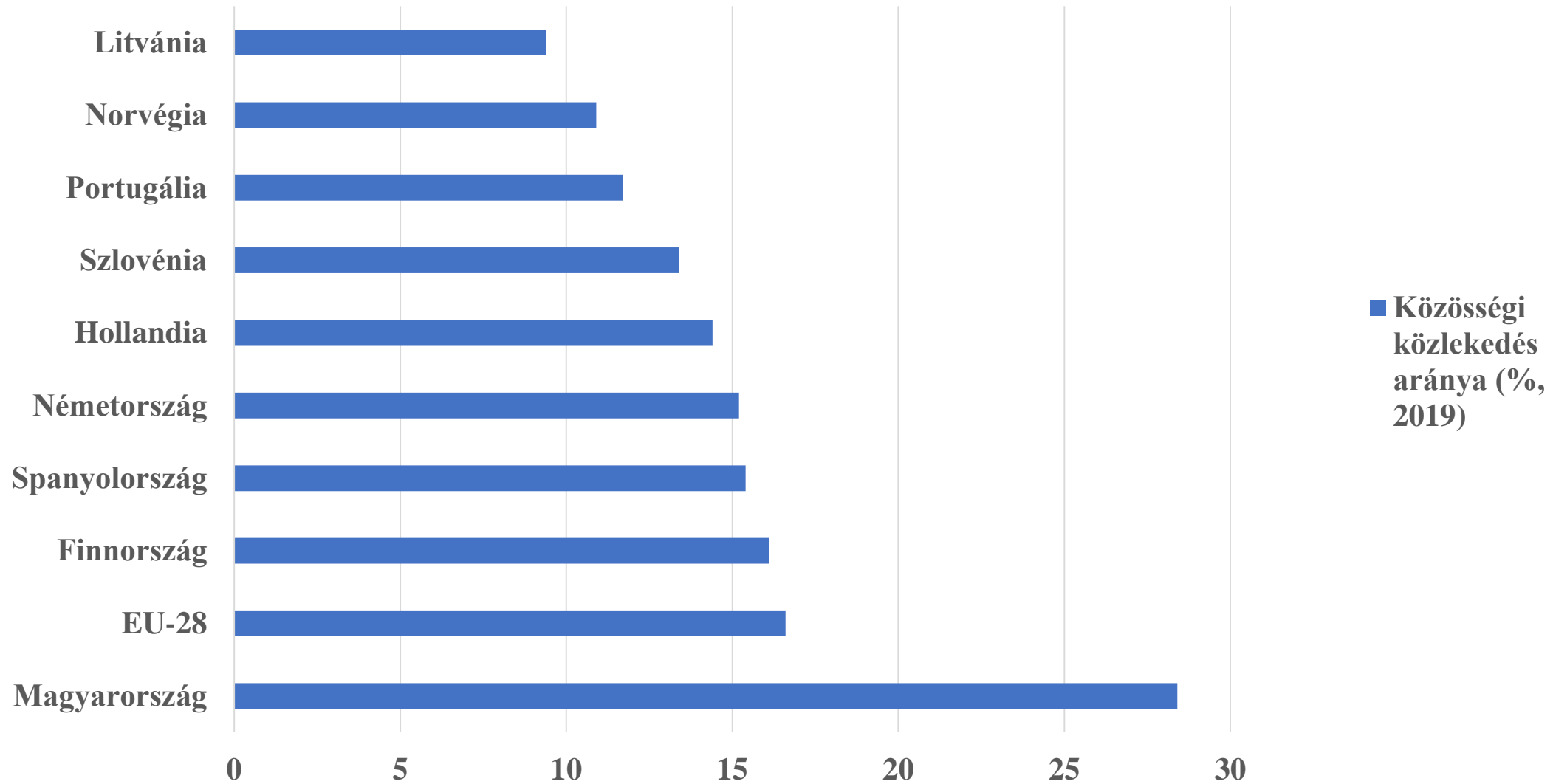
- ▶ mozgásban tartja a városokat (2020-ig évente csaknem 60 milliárd utas Európában)
- ▶ csökkenti a torlódásokat
- ▶ kevesebb légszennyező anyagot termel, így javítja a levegő minőségét
- ▶ utaskilométerre vetítve kevesebb energiát fogyaszt
- ▶ a közösségi közlekedés fejlesztésébe történő befektetés többszörös gazdasági haszonnal jár (minden euro további 4 euro értéket teremt a teljes gazdaságban)
- ▶ a legnagyobb munkaadók közé tartozik, mintegy 2 millió embert foglalkoztat az EU-ban
- ▶ a társadalmi helyzettől függetlenül minden állampolgár számára egyenlő esélyeket kínál a mobilitásra, elérhetőség megfizethető áron
- ▶ a közterületek kihasználása szempontjából sokkal hatékonyabb megoldást jelent (a szgk. 1,3 fő átlagos kihasználtsága mellett egy autóbusz több mint 40, egy metró 600 személygépjárművet vált ki)
- ▶ aktív életmódra ösztönöz, használata összekapcsolódik a gyaloglással vagy a kerékpározással
- ▶ biztonságos helyváltoztatás, Európában a közúti balesetekben súlyos sérülést szenvedők 47%-a szgk., 17%-a motorkerékpárral utazott, míg a közösségi közlekedés utasai szinte 0%-ban érintettek
- ▶ a közúti közlekedés a legnagyobb zajszennyezési forrás a városokban, ami csökkenthető, ha többen utaznak közösségi közlekedéssel, így mérséklődne a forgalom

Közlekedéspolitikai célkitűzések

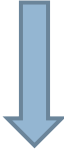
- ▶ Európai Zöld Megállapodás (The European Green Deal): a közlekedésből származó üvegházhatású gázok kibocsátásának 90%-os csökkenését célozza
- ▶ 2011. évi közlekedésről szóló ún. „Fehér Könyv”: versenyképesebb és fenntarthatóbb közlekedési rendszer, környezetbarát energiafelhasználás, az energia- és erőforrás-hatékonyság javítása, közlekedésbiztonsági helyzet javítása, kulcskérdés a közlekedési szolgáltatások minősége, hozzáférhetősége és megbízhatósága, városi mobilitási tervek
- ▶ Európai Bizottság fenntartható és intelligens mobilitási stratégiája (Sustainable and Smart Mobility Strategy): kibocsátásmentes gépjárművek, városi mobilitás fenntarthatóbbá és egészségesebbé tétele, összekapcsolt és automatizált multimodális mobilitás, intelligens mobilitás, közlekedésbiztonság javítása
- ▶ Nemzeti Közlekedési Infrastruktúra-fejlesztési Stratégia (2014): a 2050-ig terjedő időszakra jelöl ki közlekedéspolitikai célkitűzéseket (fenntarthatóság és hatékonyság jegyében)
- ▶ Fenntartható Fejlődés Nemzeti Stratégia közlekedési hátértanulmánya: motorizált közlekedés csökkentése, közlekedés térbeli megosztásának és időbeli lefolyásának változtatása, modal split változtatása, közlekedés szennyezés-kibocsátásának és forrásfelhasználásának csökkentése, társadalmi beágyazódásának segítése
- ▶ SUMP (Fenntartható Városi Mobilitási Tervezés): alapvető célkitűzés a városok elérhetőségének és élhetőségének javítása a fenntartható mobilitás eszközein keresztül

Közlekedési közszolgáltatások

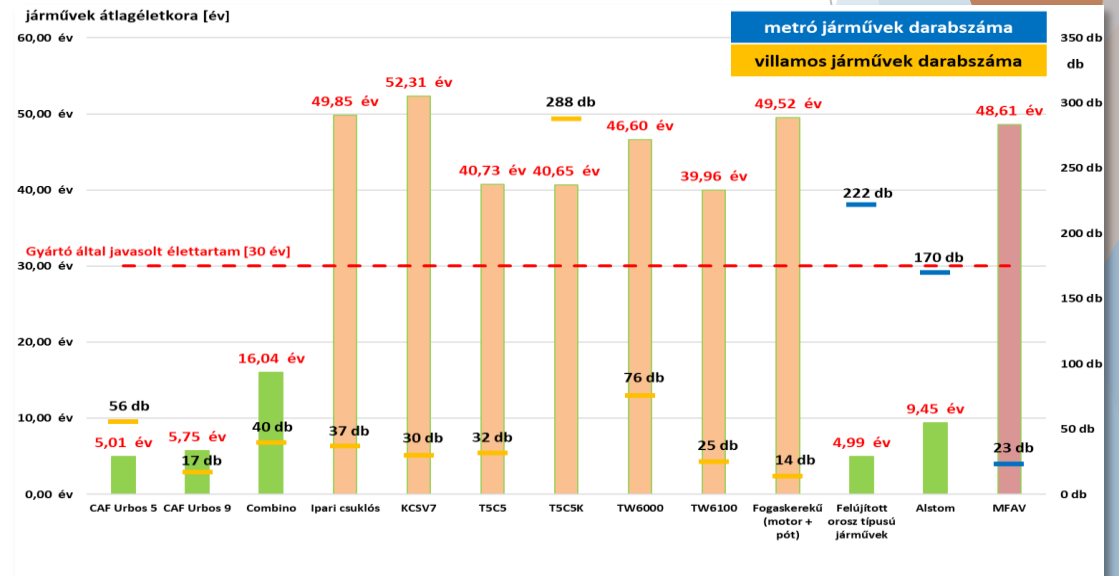
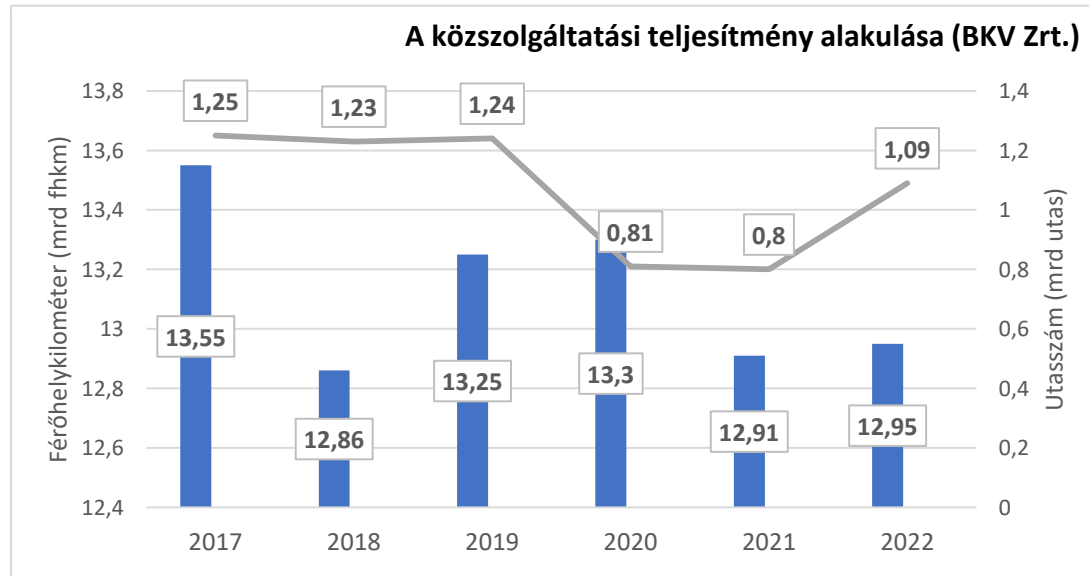
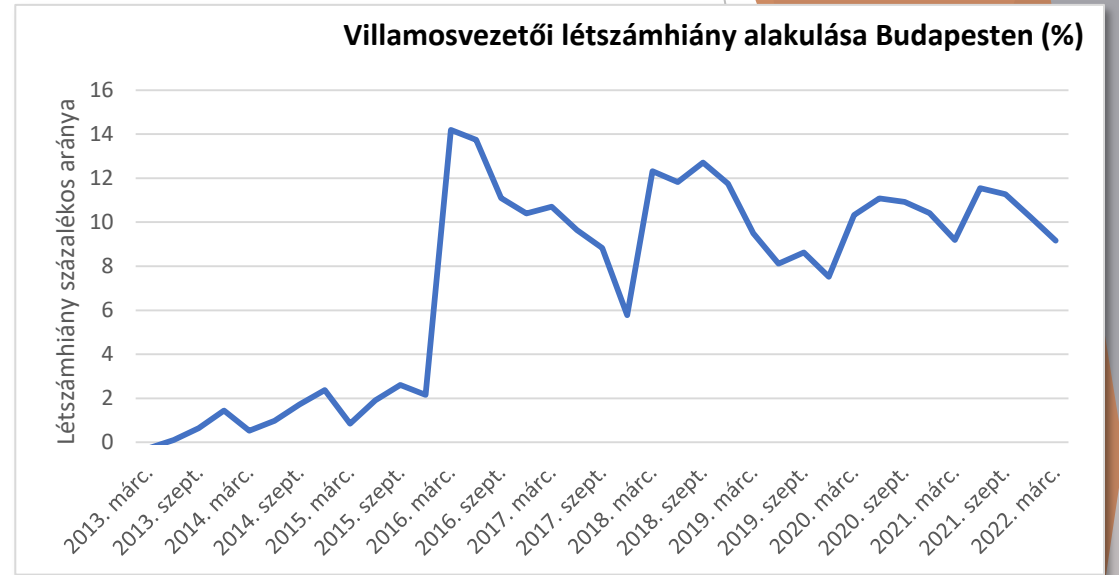
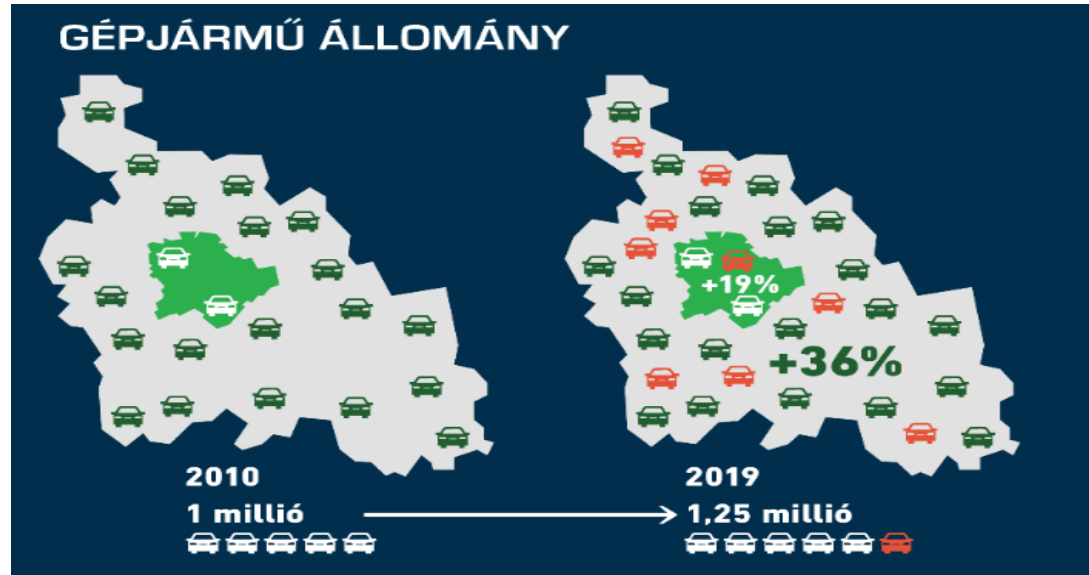
- ▶ közösségi szervezést igényelnek és társadalmi közös szükségletek kielégítését szolgálják
- ▶ a közszolgáltatások ellátásának általános elvei: *legkisebb költség elve* (a feladattal összefüggő ráfordítások és méltányos nyereség), *támogatás elve* (támogatásra jogosultak), *megfelelő minőség elve* (a minőségi követelmények meghatározása), *ki nem zárhatóság elve* (felhasználó csak meghatározott feltételek esetén zárható ki), *ellenőrizhetőség elve* (a közszolgáltató működését ellenőrizhetik), *szolgáltatási monopóliummal szembeni védelem elve* (vagy szerződéses, vagy természetes monopólium birtokában végezhető), *kötelező igénybevétel elve* (rendkívüli esetekben)
- ▶ Európai Parlament és a Tanács 1370/2007/EK rendelete: előírja a szabályozott versenyt a közlekedési közszolgáltatás ellátása terén, másrészt megnyitotta a közvetlen elbírálás lehetőségét is („belső szolgáltató”), definiálásra került a kizárólagosság („kizárólagos jog”), a *közszolgáltatási szerződés* szükségessége, az illetékes hatóságok kötelesek feltüntetni a minőségi előírásokat a közszolgáltatási szerződésben
- ▶ 2012. évi XLI. törvény a személyszállítási szolgáltatásokról: új lehetőség a Közlekedésszervező intézménye, a közszolgáltatási szerződésnek tartalmaznia kell többek között a szolgáltatás nyújtásának mennyiségi és minőségi feltételeit

Minőség szerepe a közösségi közlekedésben

- ▶ saját gépjárműhasználat előnyei versenyhelyzetet teremt
 - ▶ COVID19 világjárvány hatása: visszaesett a közösségi közlekedés igénybevétele
 - ▶ az erőforrások rendelkezésre állása leszűkült, ami nem kedvez a kvantitatív, kapacitásbővítési elképzeléseknek
 - ▶ társadalmi, fenntarthatósági, élıhetőségi elvárások
-
- ▶ a városi térségek fejlődésének egyik meghatározó eszköze a közforgalmú utasszállítás produktumának javítása
 - ▶ nem csak a mennyiségi, hanem a minőségi szintje is egyre meghatározóbb
 - ▶ a szolgáltatás minősége fontos szerepet játszik az utasok vonzásában és megtartásában
 - ▶ a szolgáltatási minőség közvetlenül befolyásolja az utasok elégedettségét
 - ▶ a megrendelő által megfogalmazásra kerülő elvárásrendszer részben magában foglalja a felhasználói igényeket is, ugyanakkor a működtethetőség érdekében a finanszírozhatósági szempontokat is figyelembe kell venni (hatékonysági elvárások)

A szolgáltatási minőséget befolyásoló tényezők

Köszönöm a megtisztelő figyelmet!